

Bijlage 1: Eindtermen Kynologisch Instructeur Theorie-examen

Inleiding: Werkgebied van de kynologisch instructeur

De kynologisch instructeur is opgeleid om eigenaren te begeleiden bij de opvoeding / training van de hond. De eigenaar leert met de hond te functioneren in de maatschappij. De mogelijkheden van de eigenaar, levensbehoeften van de hond en het samen functioneren in de maatschappij vormen het kader waarbinnen gewerkt wordt. Hiernaast zal een kynologisch instructeur ook training kunnen geven binnen andere sporten / disciplines binnen de kynologie. Hierbij mag nooit het oog voor hierboven genoemde basis uit het oog worden verloren. Voor alle duidelijkheid: een kynologisch instructeur is niet een kynologisch gedragstherapeut. In het geval van gedrag wat door de eigenaar of de omgeving of de instructeur als probleem wordt ervaren, maar niet past binnen de opvoedingslessen, zal worden doorverwezen naar een kynologisch gedragstherapeut. Een kynologisch instructeur moet zowel individuele als groepslessen kunnen verzorgen.

Dit document is aangevuld met rood gemarkeerde toevoegingen, de extra theoretische kennis waaraan die een Kynologisch Instructeur met specialisatie VIP (Veiligheid, Interventie & Preventie) moet voldoen.

Nadere uitwerking kenniscomponenten

1. De kandidaat kent en herkent de meest voorkomende rassen, rasgroepen, de doelen waarvoor deze oorspronkelijk zijn gefokt en mogelijke gedrag consequenties hiervan.
De kandidaat heeft inzicht in de populatie honden in Nederland, bestaande uit rashonden, kruisingen, look-a-likes en overige typen.

MATERIE KENNIS	DRAAGT KENNIS VAN
<p>Ad 1. De kandidaat kent en herkent de meest voorkomende rassen, rasgroepen, de herkomst van rassen en kruisingen en de oorspronkelijke taak, waarvoor deze honden zijn gefokt.</p>	<p>Herkent diverse (veel voorkomende of relevante) rassen aan de hand van duidelijke foto's en/of omschrijving en kan aangeven tot welke rasgroep deze behoren. De lijst met rassen is bijgevoegd als bijlage 1. Is in staat bij een ras / type de oorspronkelijke taak te benoemen.</p>
<p>De kandidaat kent de mogelijke (gedrag) consequenties van voor een bepaald doel gefokte honden.</p>	<p>Rasgroepen met eigenschappen gerelateerd aan het oorspronkelijke gedrag. Is in staat bij een ras / type vanuit de oorspronkelijke taak de talenten en valkuilen te benoemen.</p>
<p>De kandidaat moet op de hoogte zijn van de huidige inzichten betreffende honden die als hoog risico aangemerkt worden en honden die zijn opgegroeid in het buitenland.</p>	<p>Rassen/typen honden die hoger risico kunnen geven in onze maatschappij vanwege predispositie / bouw. Andere invloeden op de gedragsontwikkeling, bijvoorbeeld bij honden die in het buitenland andere ontwikkeling doormaken welke (blijvend) van invloed kunnen zijn.</p>

Aanvulling instructeurs VIP

- **Ras als risicofactor voor bijtincidenten bij mens en hond** (op basis van onderzoek)
- In welke rasgroepen zitten honden die mogelijk als HR-honden gedefinieerd kunnen worden? (Een HR-hond kan beschreven worden als een hond -ongeacht het ras- die predatiegedrag of een extreme vorm van affectieve agressie inzet naar mensen en/of soortgenoten).
- Specifieke eigenschappen van honden die geselecteerd zijn op prooivangstgedrag, vechten, etc.
- Kennis van oorspronkelijke lijst van HR-honden en aanvullingen

2. De kandidaat kent hondengedrag, oorzaken en gevolgen.

Gedragsherkenning

Oorzaken en ontwikkeling

Leerprocessen en opvoeden

MATERIE KENNIS	DRAAGT KENNIS VAN
<p>Ad 2.a.</p> <p>De kandidaat kent houding, gedrag en spanningssignalen van honden en kan deze benoemen en interpreteren.</p>	<p>Lichaamshoudingen: hoog, halfhoog, neutraal, half laag en laag (staartstand is bepalend). DogVision hanteert aangepaste benaming conform benaming TOP-gedragstest: extreem hoog, hoger dan neutraal, neutraal, lager dan neutraal en extreem laag.</p> <p>Gedragselementen behorende bij agressie / agressieve gedragingen: verstarren, fixeren, grommen, gromblaffen, lip optrekken, tanden, aanstoten, happen, uitvallen en bijten.</p> <p>Gedragselementen behorende bij angst / angstgedragingen: bevrozen, vluchten, plassen (poepen), deinzen, ineen duiken, verstoppen, vermijden, ontwijken, trillen, beven, gedrukt lopen, schokkerig rondkijken; de staartstand is half laag of lager (=lager dan neutraal of lager).</p> <p>Gedragselementen behorende bij dominantie/submissie, de relevante betekenis hiervan in een relatie oftewel de betekenis als statusindicator zoals: kwispel in lage houding, mondhoeklikken, houdingsveranderingen, over de snuit bijten, poot op kop/schoft leggen, boven of overstaan, bestijgen, blokkeren. Verschil dominant (imponer) en onderdanig gedrag in interactie met onbekende soortgenoot versus gedrag die iets zegt over dominantierelatie. Dominantiestijlen. Verkeerd gebruik/misbruik van de term 'dominantie' en de mogelijke gevolgen.</p> <p>Agressieremmende of kalmerende signalen: actieve submissie, passieve submissie en wegstijlen (van de prikkel). Verwisseling van kalmerend, spanning en agressieremmend kan gevolgen hebben voor de</p>

	<p>interpretatie en het onderschatten van gevaarlijke situaties.</p> <p>Vormen van conflictgedrag: ambivalentie in houding, beweging en gedrag (successief en simultaan ambivalent), intentiebeweging, overspronggedrag, omgericht gedrag en autonome respons. De uitingen van conflictgedragingen worden spanningssignalen genoemd en kunnen ingedeeld worden in bovenstaande categorieën. Voor een kynologisch instructeur is het belangrijk om intentiebewegingen* te onderscheiden van andere conflictgedragingen vanwege de interpretatie (≠ per definitie onzeker).</p> <p>Spanningssignalen: borstelen, tongelen*, bek aflikken, poot heffen*, hijgen, krabben, stijve kwispel, gapen, uitschudden, hoog vocaliseren, grijzen*, kaakklapperen*, uitschachten van de penis, staartjagen, omgericht bijten, oversprongsnuffelen, zichzelf krabben of likken of knabbelen, niezen, markeren, pootvegen.</p> <p>Aanvulling Kynologisch instructeur VIP:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gedragselementen behorende bij predatiegedrag/ non-affectieve agressie / prooivangstgedrag: hoge focus, loeren, sluipen, achtervolgen, stoten/neusduwen, snelle nadering, sprongintenties, najagen, hard bijten, prooischudden. - Juiste interpretatie van conflictgedrag bij het zien van soortgenoten (appetitieve fase versus conflictvermijdend) - Gedragselementen van opwinding (vocalisaties en motoriek): hoge vocalisatie, heen en weer lopen, trappelen poot, cirkelen, opspringen prikkel, sprongintentie, versneld naderen, snelle kwispel. - Belang van het waarnemen van de afwezigheid van benoemde spanningssignalen, maar wel verstarren, bek gesloten, fronzen/rimpels in voorhoofd vanwege spierspanning.
--	---

<p>De kandidaat kent de basisprincipes van opvoeding van honden</p>	<p>Kenmerken van associatie leren (generaliseren, discrimineren, extinctie), blokkeren en overschaduwten. Fouten bij belonen en straffen.</p> <p>Verschil tussen training en opvoeden. Relatie eigenaar/hond (factoren die relatie kunnen beïnvloeden: omgang, leefomgeving, fysieke (on)mogelijkheden van eigenaar, status van toepassing of niet, consequent handelen, vertrouwen opbouwen, omgaan met conflicten). Aanpassen van opvoedingsadviezen aan de eigenaar; management versus aanleren van nieuw gedrag in probleemsituaties in de opvoeding zoals opspringen.</p> <p>Overige begrippen die besproken moeten worden: Ganging up en de gevaren. Het managen van groep honden in huis. Introductie van pup bij volwassen honden. Gevolgen van ingrijpen door eigenaren op de onderlinge verhouding tussen honden in een groep/'roedel'.</p> <p>Aanvulling Kynologisch Instructeur VIP: Bekendheid met verschillende trainingsmethoden (BAT, LAT, Click to Calm, onverenigbaar gedrag aanleren). Bespreken nadelen/voordelen HR-Honden.</p>
---	---

5. De kandidaat kent de beginselen van didactiek, instructie, feedback en evaluatie.

LESGEVEN	DRAAGT KENNIS VAN
<p>De kandidaat kent de beginselen van didactiek en effectieve communicatie met cursisten.</p>	<p>Wat is leren, het model van onbewust onbekwaam naar onbewust bekwaam. Leerstijlen en voorkeuren voor het verkrijgen van informatie.</p>
<p>De kandidaat kent de theorieën voor het geven van feedback.</p>	<p>Wat is feedback, waar is feedback voor bedoeld, wat zijn de functies van feedback, aan welke voorwaarden voldoet goede feedback.</p>

<p>De kandidaat kent de theorieën voor het geven van instructie.</p>	<p>Wat is een leerdoel, aan te leren vaardigheid verdelen in stappen, handelingsstappen en leerstappen, geschikte instructievormen benoemen: zoals beeldende instructie, schriftelijke instructie, mondelinge instructie, praktijk en combinatie van de vormen. Praatje, plaatje praktijk.</p>
<p>De kandidaat is in staat om te gaan met begrippen als kennis en vaardigheden bij aanvang van een les c.q. cursusprogramma, het stellen van haalbare doelen en het opdelen van de lesstof in haalbare stappen.</p>	<p>Kan de succesfactoren benoemen voor en goede instructie gericht op kennis en vaardigheden van de geleider, tijd, plaats en sfeer (Moet in staat zijn door te verwijzen naar andere disciplines.)</p>
<p>De kandidaat kan zowel individueel als aan groepen lesgeven.</p>	<p>Verschil lesgeven aan groep en individueel (veiligheid, niveaoverschillen, individuele belangen, aandacht verspreiden). Beginselen van groepsprocessen bij personen (groepsdynamiek)</p> <p>Technieken om cursisten aan te sturen/om regie tijdens de lessen te nemen voor een goed leerklimaat/ veiligheidsbevordering.</p>

Aanvulling Kynologisch Instructeur VIP:

- Communicatie met eigenaar HR-hond (bij weerstand: begrenzen of meebewegen)
- Cognitieve dissonantie bij eigenaren en veranderen van attitude
- Informatie verzamelen voorafgaand cursus (intake/vragenlijst)
- Het motiveren van de cursist om zijn hond te zien als HR-hond en de bereidheid krijgen zich hiernaar te gedragen
- Het motiveren van de cursist dat zijn werk aan/met de hond thuis zal moeten plaatsvinden en niet op de hondenschool
- Het geven van gericht en individueel huiswerk waartoe de cursist ook in staat moet zijn
- Het uitzoeken van de leerstijl en leervoorkeuren van de cursisten en daar op in kunnen spelen
- Het voeren van slecht-nieuwsgesprekken waarin hij hoogstwaarschijnlijk vervelende adviezen zal moeten geven
- Het in een groep kunnen schakelen tussen de individuele behoeften van de cursisten, de honden en de combinaties.

6. De kandidaat kent de hulpmiddelen die bij de opvoeding van honden worden gebruikt.

<p>De kandidaat kent de hulpmiddelen die bij de opvoeding en training van honden kunnen worden gebruikt.</p>	<p>Kan voor- en nadelen benoemen van minimaal de volgende hulpmiddelen: Halsbanden: niet slippende halsbanden, slippende halsbanden (slipketting, prikketting, jachtlijn zonder stop) Tuigen: Y-tuig, borsttuigen, verschillende antitrektuigen, ontsnappingstuig. Hoofdhalsters: zoals Halti, Gentle leader, halti-link/koppelstuk. Riem/lijn: lengte riem, flexi/rollijn. Aversieve hulpmiddelen: stroomband (verbod) Muilkorven en snuitjes Bench / autokennel Gebruik loopplank Gebruik tafel voor verzorging Grondpin Clicker Beloningen: bal, dummy, voer, overige speeltjes Krukje / pionnen/ prikpalen op het veld in de les</p> <p>Aanvulling Kynologisch Instructeur VIP:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Bespreken van hulpmiddelen vanuit het oogpunt van HR-honden op het veld of in de maatschappij. - De rol van veiligheid per hulpmiddel - Welke muilkorven bij welk type honden - Breakstick (soorten, werking, gebruik en verschillen per type hond/gevecht)
--	--

7. De kandidaat kent de globale beginselen van EHBO bij honden en de meest voorkomende lichamelijke aandoeningen. De kandidaat kent de actuele ent schema's voor honden zoals gepubliceerd door de KNMvD. De kandidaat is bekend met de meest voorkomende erfelijke en aangeboren aandoeningen bij honden en kent de consequenties daarvan voor wat betreft het welzijn van de hond en de gevolgen voor de hond bij het deelnemen aan een cursus.

VETERINAIR	DRAAGT KENNIS VAN
<p>Kandidaat kan verschil tussen gezonde en niet-gezonde hond benoemen en herkennen. Kandidaat weet adequaat te handelen bij bijtwonden en bloedingen bij mens en dier.</p>	<p>De kandidaat is in staat pijn en/of fysiek ongemak bij de hond te herkennen (onderscheid acute en chronische pijn). Inschatten van de situatie van een hond aan de hand van hartslag en/of ademhaling en/of temperatuur en/of slijmvliezen/ogen/oren/gebit (herkennen gezonde status). Veilig vervoer naar de dierenarts. Eerste behandeling van bijtwonden en bloedingen bij mens en dier. Kennis van normale gangen (stap, draf, telgang, galop).</p>
<p>De kandidaat moet op de hoogte zijn van gezondheid beschermende maatregelen, zoals parasieten en ent schema's</p>	<p>Ent schema's* en adequate bescherming tegen parasieten (vlooiën, teken, mijten, wormen, leishmania, giardia, babesia). Risico onderkennen van een zoönose (Weil, Giardia, Rabiës, ringworm). Weet door te verwijzen naar dierenarts en/of andere deskundige. * Leidend is de visie van de faculteit voor diergeneeskunde en de KNMvD.</p>
<p>De kandidaat is bekend met de meest voorkomende erfelijke / aangeboren dan wel andere aandoeningen bij honden en kent de consequenties daarvan voor wat betreft het welzijn van de hond en de gevolgen voor de hond bij het deelnemen aan een les.</p>	<p>Niveau kennis: term herkennen en gevolg voor functioneren van hond. Minimaal: ED, HD, OCD, patella luxatie, spondylose, hernia, epilepsie, infectieziektes (zie entschema), pyometra, maagtorsie, cataract, PRA, glaucoom, ectropion en entropion. Aandoeningen die beperkend zijn voor het volgen van een bepaalde cursus (niet diagnosticeren). Herkennen van afwijkend gangwerk (basaal). Nut en noodzaak van warming up en cooling down. Herkennen van gebitsproblemen (ontstoken tandvlees, afgebroken elementen, tandsteen, stank). Onderkent het risico van besmettingsgevaar voor de omgeving.</p>

8. De kandidaat kent in grote lijnen de kynologische organisatie in Nederland, kent de op de kynologie betrekking wetgeving en weet waar hij zijn informatie moet halen.

<p>ORGANISATIE, WETGEVING, INFORMATIE</p> <p>De kandidaat is op de hoogte van de Kynologische organisatie.</p>	<p>DRAAGT KENNIS VAN</p> <p>De kandidaat kent in grote lijnen de kynologische organisatie in Nederland en weet waar hij benodigde informatie kan halen eventueel ten behoeve van het doorverwijzen.</p>
<p>De kandidaat kent de wet- en regelgeving voor zover deze betrekking heeft op de kynologie</p>	<p>Basiskennis wet- en regelgeving m.b.t. kynologie en het houderschap van honden. Identificatie & Registratie.</p>

Aanvulling Kynologisch Instructeur VIP:

- De kandidaat kent de wet- en regelgeving in relatie tot HR-honden/bijtincidenten; wie doet wat en wat zijn de regels?
- Taakaccenthouders handhaving dierenwelzijn / dierenpolitie
- Organisatie Gemeentes
- Wetgeving bij inbeslagname (IBG) (bestuurlijke route en strafrecht), artikel 425
- APV, muilkorf en/of aanlijngedod
- Aansprakelijkheid
- Houdverbod
- Identificatie & Registratie > chipnummers versus afstamming

9. De kandidaat kent de omstandigheden die de veiligheid van geleider en/of hond kunnen beïnvloeden.

VEILIGHEID	DRAAGT KENNIS VAN
De kandidaat kent de verschijnselen bij honden op grond waarvan ze wel of niet tot de oefenplaats kunnen worden toegelaten en weten daarin te adviseren.	Overmatige angst, agressie of gedragselementen waardoor de aanwezigheid op het trainingsveld niet bevorderlijk of zelfs gevaarlijk kan zijn. De kandidaat beperkt zich tot het geven van advies.
De kandidaat kent een aantal omstandigheden die tijdens de instructie de veiligheid van mens en hond beïnvloeden.	Weersomstandigheden, bodemgesteldheid, afbakening terrein, opstelling. Risico's in relatie tot de oefening, de oefenplaats, de te gebruiken materialen en hulpmiddelen en de groepssamenstelling.

Aanvulling Kynologisch Instructeur VIP:

- Veiligheidsmaatregelen op het veld
- Veiligheidsplan
- Vechtende honden uit elkaar halen

10. De kandidaat kent de algemeen geldende opinie van sociaal aanvaardbaar hondengedrag met betrekking tot de dagelijkse gang van zaken.

HOND EN MAATSCHAPPIJ	DRAAGT KENNIS VAN
De kandidaat kent sociaal aanvaardbaar hondengedrag met betrekking tot de dagelijkse gang van zaken voor geleider en hond en de consequenties daarvan voor de maatschappij.	Gedrag bij de dierenarts, in een restaurant, aan de fiets, in de auto, huiselijke situatie, straat, bos, poepruimen etc. Verantwoord houderschap. Hondenetiquette Mate van training en opvoeding versus verantwoord houder aan de andere kant (is niet altijd hetzelfde > management).
De kandidaat is in staat om afwijkingen van maatschappelijk aanvaardbaar gedrag en de risico's daarvan te onderkennen en te signaleren.	Herkennen van dreiggedrag, prooigedrag, vocalisaties. Bevorderen dat de hond geen overlast veroorzaakt naar andere mensen/dieren.

<p>Relatie kind/hond</p>	<p>Positie van het kind binnen het gezin waar honden leven. Risico's en kansen van het hebben van kinderen en honden in een gezin. Dit alles uitsluitend gericht op de veiligheid en bescherming van het welzijn van zowel het kind als de hond als alle kinderen in de maatschappij.</p>
--------------------------	---

Aanvulling Kynologisch Instructeur VIP:

- Veilig houden van HR-hond in de maatschappij
- Spelen met onbekenden?
- Hondenetiquette en HR-honden
- Preventie van bijtincidenten
- Kind-hond: de nanny mythe

11. De kandidaat kent de algemeen geldende opinie van aanvaardbaar hondengeleider gedrag verband houdend met welzijnsaspecten van honden.

<p>WELZIJN</p> <p>De kandidaat kent de algemeen geldende opinie van aanvaardbaar hondengeleider-gedrag en trainingsmethodieken verband houdend met welzijnsaspecten van honden.</p>	<p>DRAAGT KENNIS VAN</p> <p>De ethische discussie ten aanzien van de verschillende trainingsmethodieken.</p> <p>Levensbehoeften van een hond: warm/koud, vocht, gebruik van een bench of kennel, verzorging, alleen thuisblijven, zindelijkheid, behoeften van de hond, beweging, voldoende prikkels, aanpassing aan leeftijdsfase, etc.</p> <p>Aanvulling Kynologisch Instructeur VIP:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Voldoen aan de ethologische behoeften bij een HR-hond met APV (muilkorf en kort aanlijngedod) - Geschikte en ongeschikte sporten - Welzijnsbevorderende oefeningen zoals neuswerk en speurspelletjes
--	--

12. De kandidaat kent de basale beginselen van hondenverzorging.

VERZORGING	DRAAGT KENNIS VAN
De kandidaat kent de basale beginselen van lichamelijke hondenverzorging.	Basisregels omtrent voeren en drinken. Basale informatie kunnen geven over medische vragen, vachtverzorging, gebitsverzorging, nagelverzorging, ogen, oren, voetzolen, anaalklieren, loopsheid, ziektepreventie en herkennen wanneer er problemen zijn op dit gebied en weten door te verwijzen.

13. De kandidaat kent zijn grenzen met betrekking tot kennis en vaardigheden op zijn werkgebied en weet wanneer moet worden doorverwezen naar een vakspecialist van een andere discipline.

EIGEN GRENZEN	DRAAGT KENNIS VAN
De kandidaat kent zijn grenzen met betrekking tot kennis en vaardigheden op zijn werkgebied en weet wanneer hij moet doorverwijzen naar een vakspecialist van een andere discipline.	De kandidaat kent en herkent de grenzen van zijn werkgebied. Hij kent en herkent de situaties waaronder cursisten doorverwezen moeten worden naar capabele deskundigen op het betreffende vakgebied, bijvoorbeeld dierenarts, gedragstherapeut, dierfysiotherapeut, of trimmer.

Aanvulling Kynologisch Instructeur VIP:

- Het netwerk: doorverwijzen, samenwerken, gedragstherapeut, dierenarts, politie, gemeente.
- Kennis van wie wat doet.

Aanvullende eindtermen:

14. De Kynologisch Instructeur VIP kan een risico-inschatting maken zodat soort cursus/oefeningen bepaald kunnen worden.

- Testen van gedragingen (eenvoudige testen)
- Bijtindex / schaal van Dunbar
- Factoren die bijdragen / risico verhogen op bijten (leeftijd, geslacht, opwinding, etc > Publicatie Petra Mertens (in oude boek Karen Overall mss?))
- Impulsiviteits schaal van Daniel Mills

15. De Kynologisch Instructeur VIP heeft kennis van de cultuur / sociologische kenmerken van sommige HR-hond eigenaren.

- Op welk type eigenaren hebben deze honden een bovengemiddelde aantrekkingskracht.
- Relatie met mishandeling, cirkel van geweld (relatie huiselijk geweld/dierenmishandeling)
- Motieven voor het nemen van een HR-hond (Simon Harding)
- Signalenkaart Politie hondengevecht ([link](#))
- Signalenkaart [huiselijk geweld en dierenmishandeling](#) Helpt bij het tijdig signaleren van...

16. Praktijkoefeningen

- Welzijnsbevorderende oefeningen, managementoefeningen, controleoefeningen
- Implementatie priveles of groepsles
- Eigenaren leren hun hond te leren herkennen/signaleren en ernaar te handelen (zie ook communicatie en praktijkoefeningen) Inzicht, acceptatie en speciale maatregelen.
- Het aanbieden van oefeningen waarin de cursist leert uitzoeken wat de triggers kunnen zijn voor opwinding bij zijn hond en het coachen van/bij dit proces zodat de cursist dit ook leert zonder de aanwezigheid van de instructeur
- Het aanbieden van oefeningen waarin de cursist leert uitzoeken hoe hij de opwinding van zijn hond eigen hond kan laten afnemen en het coachen van/bij dit proces zodat de cursist dit ook leert zonder de aanwezigheid van de instructeur
- Het aanbieden van oefeningen waarin de cursist leert herkennen hoe de opwinding van zijn hond ontstaat en zich kan opbouwen en waaraan hij kan herkennen dat de opwinding weer afneemt en/of volledig is afgenomen en het coachen van/bij dit proces zodat de cursist dit ook leert zonder de aanwezigheid van de instructeur
- Het aanbieden van oefeningen waarin de cursist leert uitzoeken wat de eerste tekenen van opwinding zijn bij zijn hond en het coachen van/bij dit proces zodat de cursist dit ook leert zonder de aanwezigheid van de instructeur
- Het aanbieden van oefeningen waarin de cursist het onderscheid leert kennen tussen nieuwsgierigheid en opwinding bij zijn hond en het coachen van/bij dit proces zodat de cursist dit ook leert zonder de aanwezigheid van de instructeur